

Masarykova univerzita
Ekonomicko-správní fakulta
Speciální seminář

Práce opravovaná tutorem

**Koncepce dohledu nad finančním trhem vč.
příkladů dohledu nad institucemi finančního
trhu v Evropě a ve světě**

Zpracovala: Lucie Türková, učo 77141
Obor: bakalářské kombinované studium, obor bankovníctví
Datum odevzdání: březen 2007

OBSAH:

Úvodní strana	1
Obsah	2
Úvod	2
1. Koncepce dohledu nad finančním trhem	2
2. Dohled nad institucemi finančního trhu v Evropě a ve světě	4
2.1 Dohled nad institucemi finančního trhu v Evropě	4
2.2 Dohled nad institucemi finančního trhu ve světě	8
Závěr	9
Seznam použité literatury	10
Seznam tabulek	10

ÚVOD

Cílem této práce je uvést dvě části mé bakalářské práce. Vzhledem k rozsahu, který byl stanoven, jsem se rozhodla v této práci pojednat o koncepcích dohledu nad finančním trhem a o dohledu nad finančním trhem v Evropě a ve světě, které svým rozsahem tomu stanovenému odpovídají, a nezabývat se tu meritem bakalářské práce, a to slučováním bankovního dohledu v České republice.

Práci hodlám rozčlenit do dvou kapitol, a to první pojednávající o výše zmíněných koncepcích a druhou o těchto koncepcích ve světě a v Evropě.

KAPITOLA 1: KONCEPCE DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM

Neustále rostoucí provázanost jednotlivých odvětví finančních služeb je jedním ze základních důvodů, proč se stává celosvětovým trendem tlak na koordinaci dohledu nad finančními institucemi. Avšak až do 80. let 20. století byla otázka institucionálního uspořádání finančního dohledu otázkou spíše jen k diskusi, než aby měla jakékoli dopady v praxi. V České republice nelze zprvu spatřovat určité prvky koordinace regulátorů, a to až do roku 2003, kdy byla tato koordinace postavena na smluvním základě a vznikl Výbor pro koordinaci dozoru nad finančním trhem.

Rozdílnost systémů dohledu v jednotlivých zemích je zapříčiněna jejich rozdílným historickým vývojem, odlišnou strukturou finančního systému, politickým systémem a tradicemi, ale také velikostí země či strukturou její finančního trhu. V těchto systémech i přesto lze nalézt obecné rysy, mezi než lze řadit zejména snahu systémů dohledu chránit na nich vystupující subjekty a zachovat funkčnost těchto trhů, ale na druhou stranu vykazují tyto trhy řadu specifických rysů. Neexistuje žádný model, který by byl aplikovatelný ve všech zemích, žádný nelze považovat za optimální, avšak celosvětová tendence v posledních letech je slučování dohledu nad finančním trhem do jediné regulatorní instituce.

Klasifikace systémů dohledu nad finančním trhem je velice různorodá, mnoho autorů ji pojímá odlišně.¹ Tabulka č. 1 uvádí klasifikaci systémů dohledu podle osmi kritérií.

¹ Např. PAVLÁT, V. *Regulace a dozor nad kapitálovými trhy*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2004. s. 12 - 18. ISBN 8086754138. FRAIT, J. *Bankovní dohled a stabilita finančního systému*. [on-line]. 2004,

Tabulka č. 1: Klasifikace systémů regulace a dozoru podle 8 hledisek

Kriterium	Systém
1. Předmět regulace a dozoru	institucionální
	funkční
	regulace "podle cílů"
2. Záběr (rozsah) regulace a dozoru	univerzální ("mega-systém")
	specializovaný
3. Počet orgánů regulace a dozoru	jediný orgán
	dvojice spolupůsobících orgánů
	více orgánů
4. Postavení regulátora v systému státních institucí	centralizovaný
	decentralizovaný
	smíšený
5. Pravomoc a odpovědnost orgánů	autonomní (nezávislý)
	podřízený (podléhající jinému orgánu)
6. Demokratičnost fungování regulátora	zahrnující samoregulaci reg. subjektů
	bez samoregulace
7. Způsob financování regulátorovi činnosti	z prostředků reg. subjektů
	ze státního rozpočtu
	kombinovaný způsob financování
8. Způsob provádění regulace a dozoru	formálně byrokratický v. věčný
	rigidní v. flexibilní
	transparentní v. netransparentní

Pramen: PAVLÁT, V. *Regulace a dozor nad kapitálovými trhy*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2004. s. 12 - 18. ISBN 8086754138.

Mezi základní dělení, resp. modely, institucionálního uspořádání regulace a dohledu patří sektorový, resp. odvětvový model, a model funkcionální. V prvním jmenovaném jsou finanční regulace a dohled uspořádány dle základních sektorů či odvětví finančního trhu, tedy bankovníctví, kapitálového trhu, pojišťovnictví atp., a může se vyskytovat variantně v třech podobách, a to založený na oddělených institucích dohledu či dozoru pro jednotlivé oblasti či na částečné integraci dohledu založeném na dvou institucích dohledu pro všechna odvětví finančního trhu či na integraci úplné, ve které jedna instituce vykonává dohled nad všemi oblastmi finančního trhu. Druhý model, funkcionální, akcentuje dohled nad férovým obchodováním na kapitálovém trhu, tedy pro na ochranu investorů a spotřebitelů, dále nad obezřetným podnikáním finančních institucí, ale také nad regulací hospodářské soutěže ale i nad centrální bankou jako věřitelem poslední instance. Tento model lze strukturovat totožně jako předchozí.

V České republice, stejně jako ve většině zemí světa fungoval model sektorový, který byl do 1.4.2006 vykonáván čtyřmi různými institucemi dle příslušných sektorů finančního zprostředkování, avšak po tomto datu došlo k úplné integraci dohledu do jediné instituce², a to centrální banky.³

[citováno 7.2.2007]. Dostupný z <http://fim.uhk.cz/telegraf/img/clanek/05/BankovniDohled-Frait-2004.ppt>.

² Úplná integrace v sektorovém modelu tak ve svých důsledcích prakticky splývá s úplnou integrací v modelu institucionálním, proto nelze jednoznačně zcela akcentovat pouze model sektorový.

³ Integrace do centrální banky však není ve světě trendem převažujícím, o čemž bude pojednáno v další, protože v mnoha zemích s integrovaným dohledem je tento vykonáván jinou nezávislou institucí.

KAPITOLA 2: DOHLED NAD INSTITUCEMI FINANČNÍHO TRHU V EVROPĚ A VE SVĚTĚ

Již výše bylo pojednáno o základních modelech institucionálního uspořádání a integrace finanční regulace a dohledu. Souhrnně lze konstatovat, že celosvětově je v různých variantách akcentován model sektorový. Postupně se však ve stále více zemích prosazuje model s plnou integrací, kde model sektorový a institucionální splývají.

Ani na úrovni Evropského společenství nebyly vydány předpisy směřující k harmonizaci organizačního uspořádání dozoru nad finančním trhem. Volba je tedy plně v kompetenci států. Ačkoli ve světě až donedávna jednoznačně převládalo sektorové uspořádání dozorových institucí, lze od 90. let 20. století sledovat výrazný trend směřující k integraci do jediné dozorové instituce (např. Velká Británie, Irsko, Kanada, Německo, Rakousko, Maďarsko, Slovensko atp.). Kromě toho došlo v řadě zemí k částečné integraci dozoru.

Změny v regulaci finančnictví a trhů v Evropě zrychlil pád britské banky Barings, kterou nekalými transakcemi na počátku roku 1995 "potopil" mladý dealer v singapurské pobočce. Ještě významnějším podnětem pro Evropu bylo zavedení eura v lednu roku 1999. Výstižně to shrnul britský časopis The Economist: Od té doby analytici nesledují trhy podle zemí, nýbrž podle sektorů a odvětví.⁴

V rámci této kapitoly je mým cílem stručně popsat, a to za pomoci tabulek, typy systémů regulace v jednotlivých zemích jak v Evropě, tak ve vybraných světových zemích. Blíže bych se při své analýze chtěla zaměřit na systém dohledu na Slovensku, kde je od 1.1.2006 dohled integrován do centrální banky jako u nás, a proto je na snadě porovnání těchto modelů. Dále je vhodné podrobit rozboru země s integrovaným dohledem, avšak do jiné nezávislé instituce než je centrální banka. Jako vhodné reprezentanty jsem si vybrala Velkou Británii a Spolkovou republiku Německo. Jako reprezentanty modelu funkcionálního jsem si vybrala dvě země Evropské unie, pro které je tento dohled nejcharakterističtější, a to Nizozemí a Itálii. Co se týče celosvětového měřítka, budu v této oblasti stručnější a provedu pouze tabulkový rozbor s krátkým pojednáním o dohledu v některých zemích. Takto provedená obecná, ale i detailnější (u jednotlivých výše vyjmenovaných států) analýza mi pomůže vyvodit závěry týkající se integrace finančního dohledu ve světě a jejich fungování.

2.1 Dohled nad institucemi finančního trhu v Evropě

Vzhledem k tomu, že není účelem této práce udělat rozbor systémů dohledu ve všech evropských zemích, zaměřím v hrubých rysech se na sedmadvacet z nich, a to členů Evropské unie.

Tabulka č. 2

Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v členských zemích EU

Stát EU	Bankovníctví	Pojišťovnictví	Kap.trh a inv.služby	Stručná charakteristika
Belgie	Banking, Finance and Insurance Commission			Integr. dohled mimo CB(2002)
Bulharsko	CB	sam.instituce	Sam.instituce	Sektorový model
ČR	Česká národní banka			Integ.dohled v rámci CB (2006)

⁴ SKALKOVÁ, O., LAVIČKA, V. Komise skončí, trhy má hlídat ČNB. *Server ihned.cz*, [on-line]. 20. 7. 2005, [citováno 7.2.2007]. Dostupný z: http://ihned.cz/3-16509190-bankovn%ED+dohled-O00000_detail-69.

Dánsko	The Danisch Financial Supervisory Authority	Integr. dohled mimo CB (1988)
Estonsko	The Financial Supervisory Authority	Integr. dohled mimo CB (2002)
Finsko	The Financ. sam.instituce The Financial Superv. Auth. Supervisory Auth.	„Dvoupilířový“ model (2003)
Francie	sam.instit. sam.instituce sam.instituce	Sektorový model s umístěním b.dohl. mimo CB(2002,2006)
Irsko	CB (Irish Financial Services Regulatory Authority)	Integr.dohled v rámci CB(2003) IFSA je její autonomní složkou
Itálie	Funkcionální uspořádání dohledu (1993,1998)	
Kypr	CB sam.instituce sam.instituce	Sektor.model(1997,2001,2002)
Litva	The Financial and Capital Market Commision	Integr. dohled mimo CB (2001)
Lotyšsko	CB sam.instituce sam.instituce	Sektorový model (2004,2006)
Lucembursko	Commission de Surveillance du Secteur Financier	Integr. dohled mimo CB (1998)
Maďarsko	The Hungarian Financial Supervisory Authority	Integr. dohled mimo CB (2000)
Malta	The Malta Financial Services authority	Integr. dohled mimo CB (2002)
Německo	The Federal Financial Supervisory Authority (Bafin)	Integr. dohled mimo CB (2002) ale Bundesbanka má silné po- stavení při kontrole bank
Nizozemí	Funkcionální uspořádání dohledu (2005)	
Polsko	CB sam.instituce sam.instituce	Sektorový model (1997)
Portugalsko	CB sam.instituce sam.instituce	Sektorový model (1998,1999)
Rakousko	Financial Market Authority	Integr. dohled mimo CB (2002)
Rumunsko	CB sam.instituce sam.instituce	Sektorový model
Řecko	CB sam.instituce sam.instituce	Sektorový model (1997)
Slovensko	Národní banka Slovenska	Integ.dohled v rámci CB (2006)
Slovinsko	CB sam.instituce sam.instituce	Sektorový model (1999,2002)
Španělsko	CB sam.instituce sam.instituce	Sektorový model (1994,1998)
Švédsko	The Swedish Financial Supervisory Authority	Integr. dohled mimo CB (1990)
Velká Británie	Financial Services Authority	Integr. dohled mimo CB (1997)

Pramen: webové stránky centrálních bank dostupné na www.bis.org, POLOUČEK, S. Dohled pod křídly centrální banky. *Bankovníctví*, 2006, roč. 14, č. 12, s. 23., ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu. *Česká národní banka* [on-line]. 2005, [citováno 7.2.2007]. Dostupný z: www.cnb.cz, s.9.

Z tabulky č. 2 jasně vyplývá, že finanční dohled je v 11 z těchto zemí⁵ integrován v instituci mimo centrální banku a ve 3, a to ČR, SR a Irsku je integrován do centrální banky státu. Funkcionální model dohledu je zakotven v právních řádech a praxi Nizozemí a Itálie. Dvoupilířový model integrace funguje ve Finsku. Sektorový model se samostatnými regulátory má deset zemí. ČR tedy začala směřovat v této oblasti směrem, který zatím ve většině zemí Evropské unie nemá obdoby.

Instituce dohledu v poznámce zmíněných 11 zemích jsou v 9 případech financovány z příspěvků finančních institucí nad nimiž vykonávají dohled a ve 2 (Lotyšsko a Rakousko) z příspěvků ze státního rozpočtu. *Na jedné straně stojí uspořádání typu britské FSA (Lotyšsko, Švédsko, Velká Británie), v němž regulatorní instituce je v rámci platných zákonů oprávněna vydávat právně závazná regulatorní pravidla i vykonávat dohled, na druhé straně stojí uspořádání typu německého Bafinu (SRN, Dánsko, Estonsko, Maďarsko, Rakousko), tyto instituce vykonávají dohled, mají však omezenou pravomoc vydávat regulatorní právní*

⁵ Konkrétně se jedná o Belgii, Dánsko, Estonsko, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Maltu, Rakousko, SRN, Švédsko a Velkou Británii.

*předpisy nebo tuto pravomoc nemají vůbec.*⁶

Co se týče bankovního dohledu, tak je byl umístěn mimo centrální banku v třinácti z nich a v centrální bance ve zbylých čtrnácti. Jedná se tudíž o téměř vyrovnaný stav, přičemž Česká republika patří k oněm 52% zemím, kde je bankovní dohled v kompetenci centrální banky.⁷ *Nejsilnější je role centrální banky ve Francii, ve Finsku, v Lotyšsku, v Rakousku a v SRN (...). Naopak v Dánsku, v Lucembursku a na Maltě nemá centrální banka v bankovním dohledu žádnou významnější roli...v drtivé většině zemí ... má centrální banka rozhodující anebo větší či menší vliv na bankovní dohled.*⁸

V následujících odstavcích budou rozebrány systémy dohledu ve výše zmíněných vybraných členských zemích.

1. Model plné integrace dohledu nad finančním trhem v rámci centrální banky – Česká republika a Slovensko

Na Slovensku došlo k integraci dohledu nad finančním trhem do centrální banky v na počátku roku 2006 na základě zákona č. 747/2006 Z. z. o dohlade nad finančním trhem a zmene a doplnení niektorých zákonov.⁹ V rámci této integrace byl zrušen Úřad pro finanční trh a jeho působnost přešla na centrální banku. Na základě tohoto zákona byla stanovena všeobecná pravidla postupu při dohledu nad finančním trhem v oblasti bankovníctví, kapitálového trhu, pojišťovnictví a důchodového spoření, který je svěřen Národní bance Slovenska.

Slovenský model je podle mého názoru v Evropě nejbližší modelu českému. Příčinu lze hledat mimo jiné ve společném státoprávním vývoji obou států. Zajímavá je též skutečnost, že k přechodu od sektorového modelu založeném na oddělených regulatorních institucích k modelu plné integrace dohledu došlo v téměř stejném období, přestože Slovensko provedlo svou reformu o pár měsíců dříve. Je teprve otázkou času, jak se v obou státech osvědčí, protože plné účinky integrace se projeví teprve v několikaletém horizontu.

2. Model plné integrace dohledu nad finančním trhem v rámci instituce stojící mimo centrální banku – Velká Británie a Spolková republika Německo¹⁰

V Německu je orgánem dohledu nad finančním trhem Federal Financial Supervisory Authority¹¹, zkráceně označovaný jako Bafin, zatímco ve Velké Británii se jedná o Financial Services Authority, zkráceně FSA.

Co se týče Německa, tak tam bankovní krize v roce 1931 zavedla všeobecný státní

⁶ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu. *Česká národní banka* [on-line]. 2005, [citováno 7.2.2007]. Dostupný z: www.cnb.cz, s.9.

⁷ Tyto závěry vyplývají z studie ČNB. In ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu. *Česká národní banka* [on-line]. 2005, [citováno 7.2.2007]. Dostupný z: www.cnb.cz, s.10.

⁸ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu. *Česká národní banka* [on-line]. 2005, [citováno 7.2.2007]. Dostupný z: www.cnb.cz, s.10.

⁹ Na základě tohoto zákona byl zpracován tento oddíl.

¹⁰ Tento oddíl byl zpracován na základě informací z internetových stránek příslušných orgánů, a to www.fsa.uk a www.bafin.de.

¹¹ Německý název instituce je Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht.

dohled nad všemi bankami, avšak po druhé světové válce byl bankovní dohled decentralizován na jednotlivé federální státy. Zákon z roku 1961 dal základ centrálnímu orgánu dohledu pro bankovní sektor.¹² V květnu 2002 se stal tento orgán součástí již výše zmíněného Bafinu. Součástí tohoto nového orgánu se od tohoto data staly i orgán dohledu nad kapitálovým trhem a orgán dohledu nad pojišťovny¹³. Bafin samozřejmě spolupracuje s německou centrální bankou, Deutsche Bundesbank, která hraje důležitou roli v oblasti bankovního dohledu.

Bafin je nezávislou veřejnoprávní institucí dohledu fungující pouze ve veřejném zájmu. Jeho hlavním cílem je garantovat řádné fungování, stabilitu a jednotu německého finančního systému. Tento orgán je předmětem dohledu federálního ministerstva financí a jeho rozpočet je tvořen příspěvkem a poplatky od dohlížených institucí, a tak je nezávislý na federálním rozpočtu. Bafin má tři hlavní organizační jednotky, a to bankovní dohled, dohled nad pojišťovny a dohled nad kapitálovým trhem.

Co se týče Velké Británie, tak tam byla reforma dohledu nad finančními trhy a vytvoření jediného regulátora oznámena v květnu 1997. Nejprve bylo jejím cílem spojit bankovní dohled a regulaci investičních služeb do orgánu nazvaného Securities and Investment Board (zkráceně SIB) a v říjnu 1997 přejmenovaného na FSA. První fáze reformy skončila v červnu 1998, kdy byla přenesena zodpovědnost za bankovní dohled z Bank of England právě na FSA. V květnu 2000 převzala FSA pravomoci od London Stock Exchange. Na základě zákona z roku 2000¹⁴ získal tento orgán pravomoci od dalších subjektů působících na britském finančním trhu. Rozsah její činnosti byl rozšířen v roce 2004, kdy začala vykonávat dohled nad hypotéčními bankami a také v roce 2005, kdy převzala dohled nad pojišťovacími činnostmi.

Ve Velké Británii je FSA nezávislý nevládní orgán financovaný z příspěvků dohlížených subjektů. Zákonnými cíly jsou spokojenost na trhu, uvědomění veřejnosti, ochrana spotřebitele a snížení nekalých praktik v tomto sektoru. FSA je odpovědná ministru financí a skrze něj Parlamentu. Ačkoliv byla FSA založena vládou, je na ní operačně nezávislá. Jejím cílem je podporovat efektivní, řádné a férové finanční trhy.

Ačkoliv je dohled v těchto dvou zemích součástí nezávislé instituce, lze tu v organizaci a vývoji dohledu najít určité spojitosti s ČR. Za prvé, co se týče vývoje, je ČR kombinací obou modelů: britského protože prvotním záměrem bylo v ČR integrovat dohled postupně, ve dvou fázích, ale i německého, protože ve svém konečném výsledku byl dohled zintegrován najednou. Regulační orgány v obou zemích, stejně jako ČNB vykonávají dohled nad celým finančním trhem a jsou rozděleny do určitých sekcí, podle oblastí dohledu (toto evidentně platí v Německu). Oba orgány jsou financovány z příspěvků dohlížených institucí, v ČR z rozpočtu ČNB. Cíle dohledu jsou srovnatelné.

3. Funkcionální model dohledu nad finančním trhem – Itálie a Nizozemí

Typickými reprezentanty funkcionálního modelu dohledu nad finančním trhem

¹² Jednalo se o Bundesaufsichtamt für das Kreditwesen, zkráceně označovaný jako BAKred.

¹³ Jednalo se o Federal Securities Supervisory Office (Bundesaufsichtsamt für den Wertpapierhandel, zkráceně BAWe) a Federal Insurance Supervisory Office (Bundesaufsichtamt für das Versicherungswesen, zkráceně BAV).

¹⁴ Jednalo se o the Financial Services and Markets Act. Tento zákon nabyl účinnosti v prosinci 2001.

v Evropě jsou Itálie a Nizozemí. Jedná se o model v Evropě minimálně zastoupený a svou povahou spíše výjimečný.

V Nizozemí byl bankovní dohled, dohled nad pojišťovny a penzijními fondy sloučen do centrální banky v roce 2003. Od roku 2005 vznikl funkcionální model, v němž je centrální banka pověřena obezřetnostním dohledem nad všemi finančními institucemi a Úřad pro dohled nad finančními trhy je pověřen dohledem nad kapitálovým trhem a ochranou zájmů investorů a zákazníků finančních institucí. Nizozemská centrální banka má v oblasti finanční regulace a dohledu dva cíle, a to ochranu klientů finančních institucí a stabilitu bankovního systému. Dále stanovuje pravidla obezřetnostního podnikání a vykonává obezřetnostní dohled. Úřad pro finanční trhy má za cíl férové obchodování na finančních trzích. V jeho působnosti se rozlišují čtyři oblasti dohledu, a to kapitálový trh, zprostředkovatelé, zveřejňování informací a dodržování zásad odborné péče při poskytování služeb investorům. Úřad vykonává dohled nad obchodováním na kapitálovém trhu, ale také na trzích přepážkových¹⁵. Hlavní činnosti obou těchto nizozemských regulátorů jsou shodné a patří mezi ně vydávání regulačních pravidel, licenční a povolená řízení, výkon dohledu, a to jak na místě, tak na dálku, ukládání nápravných opatření a spolupráce se zahraničními regulátory.¹⁶

V Itálii v současné době působí celkem pět regulátorů, a to centrální banka, komise pro cenné papíry, úřad pro dohled nad pojišťovnictvím, regulátor pro penzijní fondy a úřad pro potírání legalizace výnosů z trestné činnosti. Je tu kombinován funkcionální model pro bankovníctví, správu aktiv a kolektivní investování se sektorovým modelem pro pojišťovnictví a penzijní připojištění. Již několik let se však připravuje zavedení klasického funkcionálního modelu, který by se v určitých aspektech podobal modelu nizozemskému, a to tím, že počet institucí dohledu se sníží z pěti na dvě, protože úřad pro dohled nad pojišťovnictvím, úřad pro dohled nad penzijními fondy a úřad pro potírání legalizace výnosů z trestné činnosti by byly integrovány do centrální banky, která by byla zodpovědná za zajištění finanční stability a za obezřetnostní regulaci a dohled nad úvěrovými institucemi a všemi ostatními regulovanými finančními zprostředkovateli. Centrální banka by předala italskému úřadu pro hospodářskou soutěž větší část kompetencí, které měla v oblasti dohledu nad konkurenčním prostředím v bankovníctví. Na bázi komise pro cenné papíry (tzv. Consob) vznikl Úřad pro finanční trhy zodpovědný za regulaci a dohled nad férovým obchodováním na finančních trzích.¹⁷

4.2 Dohled nad institucemi finančního trhu ve světě

Systém dohledu v jednotlivých zemích světa se výrazně liší, a to vlivem důvodů výše uvedených. Tabulka č. 5 uvádí institucionální uspořádání dohledu nad finančním systémem ve

¹⁵ Mezi ně patří trh úspor, trh úvěrů, trh různých investičních nástrojů a pojišťovací trh.

¹⁶ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu. *Česká národní banka* [on-line]. 2005, [citováno 7.2.2007]. Dostupný z: www.cnb.cz, s.4.

¹⁷ MISTERSTVO FINANČÍ. Dohled v Evropě přebírá jeden úřad. *Ministerstvo financí* [on-line]. 22.7.2005, [citováno 7.2.2007]. Dostupný z: <http://www.euroskop.cz/16511890/clanek-zpravodajstvi/dohled-v-evrope-prebira-jeden-urad/> a ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu. *Česká národní banka* [on-line]. 2005, [citováno 7.2.2007]. Dostupný z: www.cnb.cz, s.4. Informace dále získány z www.consob.it.

světě u 168 zemí světa, pro které byly dostupné údaje.

Tabulka č. 3

Institucionální uspořádání dohledu nad finančním systémem ve světě

Rozsah zodpovědnosti	CB jako regulátor	Jiná ins.jako regul.	Celkem
Sektorový model	91 54,17%	8 4,76%	99 58,9%
Integrace dohledu nad bankami a pojišťovnami	9 5,36%	10 5,95%	19 11,3%
Integrace bank. Dohledu s Dohledem nad kap. trhem	1 0,60%	3 1,79%	4 2,4%
„Dvoupilířový“ model, integrace dohledu nad nebank. inst.	2 1,19%	2 1,19%	4 2,4%
Úplná integrace	15 8,93%	23 13,69%	38 22,6%
Funkcionální model	1 0,60%	3 1,79%	4 2,4%
Celkem	119 70,83%	49 29,17%	168 100,0%

Pramen: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu. *Česká národní banka* [on-line]. 2005, [citováno 7.2.2007]. Dostupný z: www.cnb.cz, s. 11. V prvním sloupečku je uveden počet států, v druhém jejich procento na celkovém počtu 168 států.

Z tabulky je jasné, že sektorový model se samostatnými regulatorními institucemi pro jednotlivá odvětví finančního trhu převažuje a má je téměř 60% z onoho reprezentativního vzorku 168 zemí světa, přičemž u 55% z těchto zemí je bankovním dohledem pověřena centrální banka. Naopak úplná integrace dohledu je téměř v 23% zemí, přičemž integrace mimo centrální banku tu je dvakrát častější než integrace v rámci centrální banky. V 16ti % zemí je finanční regulace nebo dohled částečně integrován na základě sektorového model, přičemž nejčastější kombinací z těchto je integrace dohledu nad bankami a pojišťovnami (11%). Funkcionální model je výjimečným případem, vyskytuje se pouze ve čtyřech z těchto zemí. Bankovní dohled je umístěn v centrální bance v 71% zemích.

ZÁVĚR

Z výše uvedeného je jasné zřejmé, že integrace dohledu nad finančním trhem je celosvětovým trendem, přestože zatím celosvětově převažuje sektorový model se samostatnými orgány dohledu. Přestože je úplná integrace dohledu nad finančním trhem zavedena v cca jedné čtvrtině zemí světa, lze předpokládat, že počet zemí s integrovaným dohledem vzroste. Trendem je však integrace v rámci instituce mimo centrální banku. Na tento typ integrace lze upozornit zejména v Evropě, kde do roku 2006 byl dohled nad finančním trhem koncentrován do centrální banky pouze u jediné země.

Česká republika a Slovensko se tedy vydaly směrem, který je v Evropě zcela atypický. Důvody a rizika tohoto kroku jsou rozebrány v mé bakalářské práci na jiném místě. Zde bych pouze zmínila předpokládaný odliv pravomocí s ohledem k přechodu na euro. Je tedy otázkou času, zda se ukáže toto řešení jako vhodné. S ohledem na celosvětové tendence, a to zejména ty v Evropských státech, lze však říci, že se jedná o řešení zcela mimořádné.

SEZNAM LITERATURY

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v

Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu. *Česká národní banka* [on-line]. 2005, [citováno 7.2.2007]. Dostupný z: www.cnb.cz.
FRAIT, J. Bankovní dohled a stabilita finančního systému. [on-line]. 2004, [citováno 7.2.2007], dostupný z <http://fim.uhk.cz/telegraf/img/clanek/05/BankovniDohled-Frait-2004.ppt>.

MISTERSTVO FINANCÍ. Dohled v Evropě přebírá jeden úřad. *Ministerstvo financí* [on-line]. 22.7.2005, [citováno 7.2.2007]. Dostupný z: <http://www.euroskop.cz/16511890/clanek-zpravodajstvi/dohled-v-evrope-prebira-jeden-urad/>.

PAVLÁT, V. Regulace a dozor nad kapitálovými trhy. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2004. 229 s. ISBN 8086754138.

POLOUČEK, S. Dohled pod křídly centrální banky. *Bankovníctví*, 2006, roč. 14, č. 12, s. 23.

SKALCOVÁ, O., LAVIČKA, V. Komise skončí, trhy má hlídat ČNB. *Server ihned.cz*. [on-line]. 20. 7. 2005, [citováno 7.2.2007]. Dostupný z: http://ihned.cz/3-16509190-bankovn%ED+dohled-O00000_detail-69.

www.

SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka č. 1: Klasifikace systémů regulace a dozoru podle 8 hledisek str. 3
Pramen: Pramen: PAVLÁT, V. *Regulace a dozor nad kapitálovými trhy*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2004. s. 12 - 18. ISBN 8086754138.

Tabulka č. 2: Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu str. 4
v členských zemích EU
Pramen: webové stránky centrálních bank dostupné na www.bis.org, POLOUČEK, S. Dohled pod křídly centrální banky. *Bankovníctví*, 2006, roč. 14, č. 12, s. 23., ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu. *Česká národní banka* [on-line]. 2005, [citováno 7.2.2007]. Dostupný z: www.cnb.cz, s.9.

Tabulka č. 3: Institucionální uspořádání dohledu nad finančním str. 9
systémem ve světě
Pramen: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu. *Česká národní banka* [on-line]. 2005, [citováno 7.2.2007]. Dostupný z: www.cnb.cz, s. 11.